

Mezinárodní právo

Mezinárodněprávní postavení
obyvatelstva, jednotlivců a ochrana
lidských práv. Právo mezinárodních
organizací.

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Mgr. Danuta Duda, Ph.D.

Státní příslušnost (státní občanství)

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- **Státní příslušnost či občanství** je trvalým právním svazkem mezi určitým státem a jednotlivcem, jehož obsahem jsou vzájemná práva a povinnosti.
 - Pojem „**příslušnost**“ (**nationality**) zdůrazňuje mezinárodněprávní příslušnost jednotlivce k určitému státu
 - Pojem „**státní občanství**“ (**citizenship**) akcentuje ústavněprávní postavení jednotlivce, jeho občanská, politická práva a svobody
-

Nabývání státního občanství

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KÁRVINĚ

- **Nabývání státního občanství** řeší mezinárodní obyčejové právo a také např. Evropská úmluva o státním občanství, která vstoupila v platnost v roce 2004.
 - 1) Nejčastějším důvodem nabytí státního občanství je narození dítěte.
 - Státy uplatňují zásadu *ius sanguinis* (zásada krve) nebo zásadu *ius soli* (zásada půdy), může docházet i ke kombinaci obou zásad.
 - 2) Dalším nejčastějším způsobem získání státního občanství je naturalizace, tj. udělení státního občanství státem.
 - **Je třeba respektovat tyto zásady:**
 - každý má právo na státní občanství
 - je třeba se vyhýbat stavu, kdy je osoba bez státní příslušnosti
 - nikoho nelze svévolně zbavit státního občanství
 - uzavření ani zánik manželství nemá automaticky vliv na občanství manželů
 - diskriminace kvůli pohlaví, náboženství nebo rase je nepřípustná
 - diskriminace státních občanů bez ohledu na způsob nabytí občanství je nepřípustná
-

Nabývání státního občanství v ČR

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Dle § 3 Zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky) se
 - státní občanství České republiky nabývá
 - a) narozením,
 - b) určením otcovství,
 - c) osvojením,
 - d) nalezením na území České republiky,
 - e) udělením,
 - f) prohlášením, nebo
 - g) v souvislosti se svěřením do ústavní, pěstounské nebo jiné formy náhradní péče (dále jen „náhradní péče“).
 - **Udělení občanství kauza Nottebohm z roku 1955.**
-

Pozbývání státního občanství

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- **Podle Evropské úmluvy o státním občanství se státní občanství pozbývá:**
 - Dobrovolným nabytím jiného státního občanství
 - Nabytím občanství podvodným jednáním nebo na základě poskytnutí nepravdivých informací
 - Dobrovolnou službou v cizí armádě
 - Chováním vážně poškozujícím životní zájmy smluvního státu
 - Nedostatkem skutečné vazby mezi smluvním státem a občanem obvykle pobývajícím v zahraničí
 - Zjistí-li se v době nezletilosti dítěte, že předpoklady stanovené vnitrostátním právem, které vedly k nabytí státního občanství smluvního státu ze zákona, už nejsou splněny
 - Adopcí dítěte, jestliže dítě získá nebo má cizí státní občanství jednoho nebo obou adoptivních rodičů
-

Pozbývání státního občanství ČR

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- **Dle § 40 Zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky) se**
 - Státní občan České republiky pozbývá státní občanství České republiky prohlášením o vzdání se státního občanství České republiky, jestliže splňuje současně tyto podmínky:
 - a) trvale se zdržuje v cizině,
 - b) není v České republice přihlášen k trvalému pobytu a
 - c) je zároveň státním občanem cizího státu, nebo žádá o nabytí cizího státního občanství a prohlášení o vzdání se státního občanství České republiky činí v souvislosti s nabytím tohoto státního občanství.
-

Dvojí (víceré) státní občanství a bezdomovectví

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- V případě dvojího občanství (bipolitismu) každý z obou států takového jednotlivce považuje za svého občana.
 - Několikerému státnímu občanství je věnován **článek 14 Evropské úmluvy o státním občanství**. Smluvní strany umožní zachování několikerého občanství:
 - a) dětem, která nabyla různá občanství automatickým narozením
 - b) svým občanům v případech, kdy dalšího státního občanství nabyly sňatkem
 - Stát nemá podmiňovat nabytí nebo zachování svého státního občanství zřeknutím nebo pozbytím jiného státního občanství v případech, kdy takové zřeknutí se nebo pozbytí není možné nebo je nelze rozumně požadovat (**čl. 16 Evropské úmluvy o státním občanství**)
-

- Maastrichtská smlouva zavedla občanství EU.
 - **Občané EU mají práva a povinnosti stanovené Smlouvami:**
 - a) právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států
 - b) právo volit a být volen ve volbách do Evropského parlamentu
 - c) mají právo na diplomatickou a konzulární ochranu kterýmkoli členským státem za stejných podmínek jako státní příslušníci tohoto státu
 - d) petiční právo k Evropskému parlamentu, právo obracet se na veřejného ochránce práv EU
-

Cizinci, osoby bez státní příslušnosti (apolité, apatridé), uprchlíci

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

- **Cizinci** - požívají na území cizího státu ochrany svého domovského státu včetně diplomatické ochrany, jakmile stát cizince na své území vpustí, podléhá již územní výsosti státu pobytu
 - - minimální cizinecký standard, národní režim, režim nejvyšších výhod
 - **Osoby bez státní příslušnosti (apolité, apatridé)** – jsou to osoby, které z různých důvodů (např. vystěhování, v důsledku sukcese, narození z osoby bez státní příslušnosti) státní příslušnost některého státu pozbyly nebo nikdy nenabývaly. Cílem **Úmluvy o omezení případů osob bez státní příslušnosti** je snižovat počet osob bez státní příslušnosti (pokud by jinak zůstaly bez státní příslušnosti). Členské státy této Úmluvy mají povinnost zajistit osobám narozeným na jejich území státní příslušnost ze zákona při narození nebo na žádost.
 - **Uprchlíci** – V ČR podle zákona o azylu (325/1999 Sb. § 12 - 14) se cizinci azyl udělí, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.
 - - azyl za účelem sloučení rodiny, - humanitární azyl
-

Mezinárodní ochrana lidských práv

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Lidská práva jsou přirozená, nezadatelná a věčná každému jednotlivci. Lidská práva jsou upravena ve vnitrostátním právu i v právu mezinárodním.
 - **K důležitým dokumentům upravující základní lidská práva patří:**
 - **Všeobecná deklarace lidských práv**
 - **Mezinárodní pakty o lidských právech**
 - **Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod**
 - **Evropská sociální charta**
 - **Charta základních práv EU**
 - **Americká úmluva o lidských právech**
 - **Africká charta práv člověka a národů**
-

Všeobecná deklarace lidských práv

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Byla schválená Valným shromážděním OSN 10.12.1948
 - Kodifikovala základní lidská práva, zejména politická a občanská, ale i práva sociální
 - Do značné míry představovala psanou formu platného obecného obyčejového mezinárodního práva
 - Z formálního hlediska Deklarace není závazná, má pouze doporučující povahu
 - Stala se základem pro mezinárodní smlouvy
-

Mezinárodní pakty o lidských právech

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Jsou z roku 1966
 - Dělí se na:
 - 1) Mezinárodní pakt o občanských a politických právech** (obsahuje taková práva, jako je právo na život, zákaz mučení, krutého, nelidského nebo ponižujícího zacházení, zákaz otroctví, nevolnictví, právo na svobodu a osobní bezpečnost, právo svobody pohybu a pobytu, rovnost všech osob před soudy, zákaz svévolného zasahování do soukromého života, rodiny, domova, korespondence aj.)
 - 2) Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech** (obsahuje taková práva, jako je právo na práci, právo každého člověka na spravedlivé a uspokojivé pracovní podmínky, právo každého zakládat odborové organizace, právo každého na sociální zabezpečení, poskytnutí nejširší možné ochrany a pomoci rodině, právo každého jednotlivce na přiměřenou životní úroveň pro něj a jeho rodinu, právo na vzdělání, právo každého účastnit se kulturního života aj.)
-

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- je nejdůležitější lidskoprávní úmluvou sjednanou v rámci Rady Evropy a základem regionální mezinárodněprávní ochrany lidských práv v Evropě
 - Byla podepsána v Římě dne 4. listopadu 1950.
 - **Evropský soud pro lidská práva** je mezinárodní soud se sídlem ve Štrasburku, který byl zřízen roku 1959 k projednávání porušení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.
-

Evropská sociální charta

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- je mezinárodní smlouva o sociálních a hospodářských právech ratifikovaná členskými státy Rady Evropy.
 - Spolu s Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod je jedním ze dvou základních pilířů smluvního systému ochrany lidských práv v členských zemích Rady Evropy a měla velký význam pro rozvoj sociální politiky na evropské úrovni.
-

Charta základních práv EU

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- byla přijata v Nice v prosinci 2000
 - bylo třeba upravit práva občanů členských států přímo k EU, tedy na unijní úrovni
 - v rámci textu Lisabonské smlouvy je uveden odkaz na Listinu základních práv EU
 - nebude součástí textu Lisabonské smlouvy, ale bude závazná na základě odkazu.
-

- Mezinárodní organizace je organizace s mezinárodním členstvím, nejčastěji států.
 - Mezinárodní organizace je možno dělit na:
 - 1) **Univerzální a regionální**
 - 2) **Kooperační** (jsou založeny na spolupráci mezi státy, např. OSN a také mezinárodní odborné organizace přidružené k OSN, např. UNESCO, WHO) a **integrační** (vykazují výrazné rysy nadstátnosti, např. EU)
 - 3) **Organizace působící v oblasti mezinárodní bezpečnosti** (Organizace spojených národů (OSN), Mezinárodní agentura pro atomovou energii (MAAE), Africká unie (AU), Organizace amerických států (OAS), Liga arabských států (LAS), Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), Organizace severoatlantické smlouvy (NATO))
 - 4) **Organizace ekonomické a finanční** (Mezinárodní měnový fond, Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj, Světová obchodní organizace (WTO))
-

Univerzální mezinárodní organizace

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Organizace působící na celosvětové úrovni jsou označovány jako organizace univerzální.
 - **Organizace spojených národů (OSN)**
 - **Mezinárodní odborné organizace přidružené k OSN**
 - **Světová obchodní organizace (WTO)**
-

Organizace spojených národů

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- **Vznikla v roce 1945.**
 - **Cíle OSN dle čl. 1 Charty OSN jsou:**
 - Udržovat mezinárodní mír a bezpečnosti
 - Rozvíjet mezi národy přátelské vztahy
 - Uskutečňovat mezinárodní součinnosti řešením mezinárodních problémů
 - Být střediskem, které by uvádělo v soulad úsilí národů o dosažení těchto společných cílů.
 - **Podle čl. 7 Charty OSN se jako hlavní orgány OSN zřizují:**
 - Valné shromáždění
 - Rada bezpečnosti
 - Hospodářská a sociální rada
 - Poručenská rada
 - Mezinárodní soudní dvůr a sekretariát
 - Dále mohou být zřízeny pomocné orgány, které by se ukázaly potřebnými
-

Mezinárodní odborné organizace přidružené k OSN

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Podle čl. 57 Charty OSN se jedná o různé odborné organizace, které byly zřízeny mezivládními dohodami a mají na základě svých ústav (statutů) rozsáhlé úkoly v oboru hospodářském, kulturním, sociálním, výchovném, zdravotnickém a v oborech příbuzných.

Jedná se o takové organizace jako je:

- Mezinárodní měnový fond (MMF)
 - Světová banka
 - Mezinárodní námořní organizace (IMO)
 - Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO)
 - Organizace OSN pro výživu a zemědělství (FAO)
 - Mezinárodní organizace práce (ILO)
 - Organizace OSN pro výchovu, vědu, kulturu (UNESCO)
 - Světová zdravotnická organizace (WHO)
-

Světová obchodní organizace (WTO)

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- nejvýznamnější mezinárodní organizace v oblasti mezinárodního obchodu, vznikla v roce 1995
 - **Struktura WTO:**
 - Konference ministrů
 - Generální rada
 - Rada pro obchod zbožím
 - Rada pro obchod službami
 - Rada pro obchodní aspekty práv k duševnímu vlastnictví
 - Výbory zřízené Konferencí ministrů (Výbor pro obchod a rozvoj, Výbor pro omezení uplatňovaná z důvodu platební bilance a Výbor pro rozpočet, finance a správu)

 - Rozhodnutí jsou v orgánech WTO přijímána cestou konsenzu. V případě, že nebude možné dospět k rozhodnutí konsenzem, bude přijato rozhodnutí o posuzované otázce hlasováním, pokud však není stanoveno jinak.
-

Regionální mezinárodní organizace

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Charakter regionálních organizací má skupina organizací, které je možno vymezit na základě Charty OSN. Jedná se o oblastní dohody ve smyslu čl. 52 až 54 Charty OSN.
 - **Organizace amerických států (OAS)**
 - **Liga arabských států (LAS)**
 - **Africká unie**
 - **Organizace severoatlantické smlouvy (NATO)**

 - Další regionální organizace
 - **Rada Evropy**
 - **Evropská unie**
-

Organizace severoatlantické smlouvy (NATO)

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Vznikla v roce 1949, ČR je členem od roku 1999
 - Zakladatelé této organizace odůvodňovali její ustanovení potenciální hrozbou komunistické expanze do západní Evropy
 - Hlavním cílem je ochrana o obrana území a obyvatelstva proti útokům
 - **Orgány NATO:**
 - Rada NATO
 - Vojenský výbor
 - Parlamentní shromáždění
-

Evropská unie

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- je politická a ekonomická unie, vznikla v roce 1993 na základě Maastrichtské smlouvy (Smlouvy o EU), základem Evropské unie jsou tři evropská společenství, která vznikla v 50. letech 20. století
 - **Orgány EU:**
 - Evropská komise
 - Rada
 - Evropská rada
 - Evropský parlament
 - Soudní dvůr EU
 - Evropská centrální banka
 - Evropský účetní dvůr
-

- Vznikla v roce 1949, jejím cílem je dosažení větší jednoty mezi jejími členy za účelem ochrany uskutečňování ideálů a zásad, které jsou jejich společným dědictvím, usnadňování jejich hospodářského a společenského rozvoje, zajišťuje spolupráci členských států zejména v oblasti podpory demokracie a ochrany lidských i sociálních práv a svobod.

Orgány Rady Evropy jsou:

- Výbor ministrů
- Parlamentní shromáždění
- Kongres místních a regionálních orgánů Evropy
- Sekretariát (pomáhá Výboru ministrů a Parlamentnímu shromáždění)

V rámci Rady Evropy bylo uzavřeno mnoho mezinárodních smluv

- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
 - Evropská úmluva o občanství
 - Evropská úmluva o mírovém urovnání sporů
 - Evropská úmluva o vydávání (extradici)
-

Literatura

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- ONDŘEJ, J., J. MRÁZEK a O. KUNZ, 2018. Základy mezinárodního práva veřejného. Vydání první. Praha: C.H. Beck. ISBN 978-80-7400-487-2.
 - ČEPELKA, Č. a P. ŠTURMA, 2018. Mezinárodní právo veřejné. 2. vydání. Praha: C.H. Beck. ISBN 978-80-7400-721-7.
 - MALENOVSKÝ, J., 2014. Mezinárodní právo veřejné. 6. vydání. Plzeň: Doplněk, Aleš Čeněk. ISBN 978-807239-318-3.
-

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Dekuji za pozornost
